

54нче гимназиядә – Бөтенроссия «Илһам» бәйгесе

Зөлфия **ФОАТОВА**

■ 54нче гимназиядә «Илһам» Бөтенроссия яшь язучылар бәйгесе булды. Анда Әгерҗе, Тухай, Минзәлә районнарыннан, Түбән Кама, Алабуга, Чаллы шәһәрләреннән килгән 80нән артык бала татар телендә үзләре язган әсәрләр белән чыгыш ясадылар.

Укучылар шигърь, пьеса, проза журналистика жанрларында үзләрен сынадылар. Аларның ижатына республиканың Г.Тукай исемендәге дәүләт премиясе лауреаты, ТР Язучылар берлегенең Чаллы бүлгәсе рәисе Факил Сафин, драматург Радиф Сагъди, «Безнең мирас» журналы мөхәррире, Г.Тукай премиясенә кандидат Ләбиб Лероннан торган мәртәбәле жюри бая бирде.

– «Илһам» Бөтенроссия яшь язучылар бәйгесенә зона турың берничә ел инде 54нче гимназиядә үткәрәбез. Безгә монда бик ошый. Биредә милли мохит хакимлек итә. Укучыларга ижатларын күрсәтергә барлык шартлар тудырылган, – диде ул. Бәйгедә катнашучы малайлар һәм кызлар барысы да тырышканнар. Аларның туган телебездә язучылар һәм матур итеп сөйләүләре

үк хөрмәткә лаек. Алар олимпиада язучыларның сорауларына курыкмыйча җавап бирделәр, биремнәрен үтәделәр. Шуңа күрә да катнашучыларның барысына да ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы, Язучылар берлегенең дипломнары тапшырылды. 54нче мәктәптән мондый бүләккә Камилә Нурғатина белән Гүзәл Вахитова лаек булды. «Илһам» яшь язучылар бәйгесе

жиңүчеләре исә апрель аенда билгеле булалар. Жиңүчеләргә халыкара татар теле олимпиадасы кысаларында Казанда тантаналы шартларда бүләкләчәкләр. Туган телебездә ижат итүче татар балалары булганда миллиләбезнең киләчәгенә өмет уяңды. Бу балаларда туган телебезгә мәхәббәт кимемәсен, аларның ижаты давамлы булсын иде.

Булат Сәлахов:

«Театр һәр шәһәрнең үзәгендә булырга тиеш»

■ Булат Сәлахов Арча районы Алан авылында туып-үсә. Югары Курса авылында сизгәзәллек мәктәпне тәмамлый. Аннары Кукмара училищесында слесарь һөнәрен үзләштерә. 1974 елда комсомол юлнамасы белән Чаллыга килеп урнаша. 1990 елда үзе нигез салган татар дәүләт театрына килә. 45 еллык ижат дәверендә төрле характердагы рольләр башкарып, тамашачыларның мәхәббәтен казана. Ул күп тапкырлар «Татар малае», «Татар егете», «Сабан туй гүзәле» бәйгеләренә һәм сабантуйларына сценарийлар язып, үзе сәхнәләштерде. Күп чараларны үзе алып бара. Мәдәният өлкәсендәгә хезмәтләре өчен Д.Сиражиев исемендәге, Т.Миңнуллин исемендәге премияләре лауреаты була. «Тантана» театр бәйгесендә ике тапкыр Грант ота. Татарстан Республикасының театр әһелләре һәм Язучылар берлеге ағзасы, Татарстанның халык артисты Булат Сәлаховка 70 яшь тудды. Шуңа уңайдан күренекле артист белән әңгәмә кордык.

– Булат әфәнде, сез Казан арты егете. Чаллыга нинди жыллар китерде?

– Бу шәһәргә мине «Түбәтәй» кунакханәсенә китерде. Ул болай булды. Байконурда хәрби хезмәтне үткәндә Чаллыдагы абыем «Кеше һәм канун» дигән журнал жибәрде. Тышында хәзергә «Түбәтәй» кунакханәсенә матур рәсеме. Шуны күрдәм дә гашыйк булдым. Чаллыга килгәч, абыйдан шул бинаны күрсәтүен сорардым. Килсәк, чокырдан башка берни дә юк. Аллаһка шөкер, 35 елдан соң төзәделәр аны. Ә мин Чаллыга килеп урнаштым һәм электр белән эрәтәп абыштыручы булып эшкә кердем. 14 ел эшләү дәверендә Илдар Хановның Ватан-ана һайкален, мәктәпләр, хастаханәләр, хакимият бинасы, киңетләр төзүдә катнаштым. Хакимият бинасының бер жиренә «С.Б.Н.» дип язып та калдырдым әле.

– Театр доньасына ничек килеп кердегез?

– 1976 елда аякташым Илдар Хажиев «Энергетик» мәдәният сараенда халык театры оештырды. Анда малай булып кергән идем, режиссер булып чыктым. Шуңа вакытта урысча кичкә мәктәпне тәмамладым.

– Салават белән ничек таныштыгыз?

– 1978 елда Шамиль Закированы «Энергетик» мәдәният сараена директор итеп куйдылар. Ул очрашкан саен: «Энем укырга кирәк», – дия иде. Уйлаштык та, Казан дәүләт мәдәният институтының актерлар һәм режиссерлар әзерләү факультетына чигтән торып укырга кердем. Шунда биш ел Салават белән бер төркемдә укыдык. Шамиль Зиннуровичны да Салават белән мин таныштырдым. 50 яшьлек юбилеемда Шамиль абый Зиннурович моның өчен аерым рәхмәт әйтте.

– Аннары сез аны Чаллыга чакыргансыз?

– 1990 елда ул мине концертларына алып баручы итеп, ә мин аны Чаллыга чакырдым. 15 ел бергә эшләү чорында 1200 концерт куйдык.

– Сез – Чаллы татар дәүләт драма театрының ахсакалы. Театр ачылганнан бирле эшлесең. 100гә яқын ролегез бар. Араларыңда үзегезнең аеруча яратканнары бармы?

– Аларның барысы да күңелгә яқын инде. Эмма иң яратканнары «Курку» спектаклендә – Илдар. Аны төлеүдәнигә яздырып ал-

ФОТО ШАХСИ АРХИВТАН

дылар, бик еш күрсәтәләр. Әсәрнең авторы Зөлфия Хәким бу роль өчен кулымны кысып рәхмәт әйтте. Мин уйнаган роль – ул үзе бит. «Сүнгән йолдызлар»да – бөкрә Надир, «Кыйссан Йосыф»та – Фиргәвен белән Кайтфир, «Яр»да – ирбегет, «Банкрот»та – Сиражетдин, «Капка»да – Әхмәт, «Яшь йөрәкләр»дә – Иссак.

– Иссакны уйнаганда чуаш телен оёрану амыр булдымы?

– Башта бик аапландык. Минем хатынымны уйнаган артистка Гөлфия Фәйзрахманованың чуаш күрүсезе бар. Сөйләшсезгә аның аша өйрәндөк, аннары театрыбызның концертмейстеры Энәс Фәйруштин чуашча жырларга өйрәтте. Хәзер төндә уятып сорагалар да, жавап бирә алам.

– Сезне режиссерлар рольләр бирмичә интөгертмәделәр кебек. Үзегезне пьесалар язарга нәрсә этәрде соң?

– Мин башта 40лап юмореска яздым. Аларны Салават та үзенең концертларында сөйләп йорде. Гастрольләр вакытында Агыш дигән авылда Сәниңдә Агыш дигән

кушылган урыны истә калган. Шунда бер бабай: «Зиратны ләм баскан», – дип еллы-елый сөйләгәч, «Жәмилә авылы» пьесасын яздым. Авылдагы йортыбыз 12 ел тик торгач, бөтен жирне кычкыткан басты. Болар ниңеине Сакыйннннде... Безнең өйдән 3 кеше сугышка киткән һәм кайтмаган... дип уйлап йори торгач, «Яр» драмасы барлыкка килде. Авылдашларың, Иссаф Фәхретдиновның өнннсе сөйләгәнннрдән чыгып, документлар өйрәнөп, ашәргә тиешле кешеләрнең сугыш чорында вакытсыз үлемө өчен гафу сорап яздыган «Яратылмый калган ярлар» әсөрө барлыкка килде. Башкортстан режиссеры Илсур Казакбаев аны бик ахшы итеп сөхнәгә куйды. Хәзер дә тамашачылар еллы-елый карый. Барлыгы 10лап пьесам бар. Аларны халык һәм профессионал театрлар сәхнәләштерде. Ә «Яр», «Яратылмый калган ярлар», «Көтү» – Яңа татар пьесасы» бәйгесендә призагы урыннары аялады.

– Сез – Туфан Миңнуллинны уйнаган артист булуыгыз өстенә, аның кулынан танык-

лык алган ТР Язучылар берлеге ағзасы да бит әле.

– Туфан аганың Чаллыда 70 яшьлек юбилеега багышланган кичәдә үзөн уйнаган идем. «Син миннән дә Туфанрак булдың», – дип бәяләде. Язучылар союзы таныклыгың миңа тапшырганнан соң 2 айдан үзе мәңгеллеккә китеп барды. Миңа язучылык эстафетасын тапшырган кебек булды. Шөкер, йөзөнә кызыллык китерәдем. Бер елны «Яратылмый калган ярлар» дигән китабым 350 басма арасынан «Иң күп укылган китап» дигән югары бая алды.

– Сез татар әдәбияты, мәдәниетиндә үзегезне күпкыры таланты итеп таныттыгыз. Ә менә Зур театрда уйнау мөмкинлеге чыкса, кайсы әсәрдә нинди рольне уйнар идегез?

– Режиссер биргән теләсә кайсы рольне уйнай алам. Моңа белемем дә, тәҗрибәм дә житарлек.

– Г.Камал исемендәге татар дәүләт академия театрының яңа бизнес турында фикерләрегез нинди?

– Ул безнең гомердә төзелмәс әле. Минемчә, аның бу урыны өйбөт иде. Халык аңа нәләнде. Театр һәр шәһәрнең үзәгендә булырга тиеш дип саныйм. Ул күп шәһәрләрдә шулай. Үзәктә булма-са, аңа халык йөрми бит. Мәшһүр жырчы Илһам Шакировның исемен мәңгеләштерү өчен Казан аэропорты янындагы яңа концерт залын аның исемен белән атадылар. Ул Казаннан бик ерак, аңа машинасы булмаган кеше бара да алмый.

– Туган көнөгезне нинди хисләр белән каршылайсыз?

– Бу – байрам түгел инде. Эмма миң тормаышымнан канәгать. Аллаһы Тәгалә матур гомер бирде. Чаллы шәһәрен төзүдә катнаштым, эстрадада эшләдем, ачылганнан бирле татар театрында хезмәт итәм. Халык театрында хатыным Фәнисә белән танышкан идек. Аллаһка шөкер, пар канатлы гаиләбездә уңган, чибәр ике кыз үстөрдөк. дүрт оныгыбыз бар. Хатынымның 90нан узган әнисенә кадер-хөрмәт күрсәтә алуыбыз – зур бәхет. Мин татар булып туып-үсеп, төрле өлкәләрдә халкыбызга хезмәт итәм. Бу – бик зур бәхет һәм горурлык. Чаллының кайсы проспектынаң үтсәм дә, «Моңа минем дә өлешем бар бит», – дип горурланам.

Әңгәмәдәш – Зөлфия ГАЛИМ